

RƏSMİ STATİSTİKANIN ƏSAS PRİNSİPLƏRİ*

Baş Assambleya

Baş Assambleyanın və İqtisadi və Sosial Şuranın inkişaf sahəsində milli və global gündəliklərin məqsədləri üçün rəsmi statistikanın fundamental əhəmiyyətinin qeyd olunduğu son qətnamələrinə¹ *istinad edərək*,

dayanıqlı inkişafın, sülh və təhlükəsizliyin təmin edilməsi üzrə səyləri dəstəkləyən göstəriş xarakterli əsaslandırılmış qərarların qəbulu və təhlil məqsədləri, habelə aşkarlıq və şəffaflıq əsasında dünyada qarşılıqlı asılılığın artdığı şəraitdə dövlətlər və xalqlar arasında qarşılıqlı anlaşma və ticarət üçün yüksək keyfiyyətli rəsmi statistik məlumatların son dərəcədə vacib əhəmiyyətini *nəzərə alaraq*,

həmçinin, rəsmi statistika sistemlərinin prinsiplər qərəzsizliyinə ictimaiyyətin inamının və statistik məlumatlara etimadın əsas etibarilə özünü dərk etməyə və üzvlərinin hüquqlarını qorumağa çalışan istənilən cəmiyyətin əsasını təşkil edən əsas dəyərlərə və prinsiplərə olan münasibətdən asılı olduğunu və bu kontekstdə statistika qurumlarının müstəqilliyinin və hesabatlılığının son dərəcədə mühüm rol oynadığını *nəzərə alaraq*,

səmərəliliyin təmin olunması üçün hüquqi və institusional mexanizmlər vasitəsilə statistika fəaliyyətinin əsasını təşkil edən əsas dəyər və prinsiplərə zəmanət verilməli və bütün siyasi səviyyələrdə və milli statistika sistemlərinin bütün maraqlı iştirakçıları tərəfindən onlara riayət olunmalı olduğunu *qeyd edərək*,

1994-cü ildə² Statistika Komissiyası tərəfindən qəbul edilmiş, 2013-cü ildə yenidən təsdiq olunmuş və İqtisadi və Sosial Şuranın 2013-cü il 24 iyul tarixli, 2013/21 nömrəli qətnaməsi ilə qəbul edilmiş aşağıdakı Rəsmi statistikanın əsas prinsiplərini *təsdiq edir*.

1-ci prinsip: Relevantlik, qərəzsizlik və hamı üçün əlyətərlik

Rəsmi statistika demokratik cəmiyyətin informasiya sisteminin əvəzolunmaz komponenti olaraq idarəetmə orqanlarına, iqtisadi subyektlərə və ictimaiyyətə iqtisadi, demoqrafik, sosial və ekoloji sahələrdə vəziyyət haqqında məlumatlar təqdim edir. Bu məqsədlə, vətəndaşların hamı üçün əlyətərli olan məlumatları əldə etmək hüquqlarından istifadə edə bilmələri üçün praktiki faydalılıq tələblərinə cavab verən rəsmi statistika məlumatları rəsmi statistika qurumları tərəfindən qərəzsizlik əsasında toplanmalı və yayılmalıdır.

* 2014-cü ilin 29 yanvarında Baş Assambleyanın qəbul etdiyi 68/261 nömrəli qətnamə. Prinsiplərin "başlıqları" orijinal mətnin hissəsi deyil.

¹ Onların siyahısına Baş Assambleyanın Ümumdünya statistika günü haqqında 64/267 nömrəli və İqtisadi və Sosial Şuranın 2010-cu il raundu üçün Ümumdünya əhali və mənzil fondunun siyahıyaalınması proqramı haqqında 2005/13 nömrəli, Statistik potensialın gücləndirilməsinə dair 2006/6 nömrəli və Rəsmi statistikanın əsas prinsiplərinə dair 2013/21 nömrəli qərarları daxildir.

² 1994-cü ildə ilk dəfə qəbul edilmiş prinsiplərdə istifadə olunan ilkin preambulanın mətninə Statistika Komissiyasının xüsusi sessiyasının işi haqqında hesabatın V bölməsində baxmaq olar [İqtisadi və Sosial Şuranın rəsmi hesabatları, 1994-cü il, Əlavə №9 (E/1994/29)]. Əsas prinsiplər və onların hazırlanması tarixi haqqında daha ətraflı məlumatla BMT-nin Statistika şöbəsinin internet sahifəsində tanış olmaq olar.

2-ci prinsip: Peşə standartları, elmi prinsiplər və peşə etikas

Rəsmi statistikaya olan inamın qorunub saxlanması üçün statistika qurumları statistik məlumatların toplanması, işlənməsi, saxlanması və təqdim edilməsinin metod və prosedurları barədə elmi prinsipləri və peşə etikas normalarını nəzərə almaqla, yalnız peşə mülahizələrini əldə rəhbər tutaraq qərarlar qəbul etməlidirlər.

3-cü prinsip: Hesabatlılıq və şəffafılıq

Məlumatların düzgün təfsir olunmasına kömək etmək üçün statistika qurumları statistik məlumat mənbələrinə, statistik metod və prosedurlara dair informasiyanı elmi standartlara uyğun təqdim etməlidirlər.

4-cü prinsip: Yanlış istifadənin qarşısının alınması

Statistika qurumları statistik məlumatların yanlış istifadəsi və səhv təfsir olunması ilə bağlı şərh vermə hüququna malikdirlər.

5-ci prinsip: Rəsmi statistikanın mənbələri

Statistik məqsədlər üçün məlumatlar bütün növ mənbələrdən, onların statistik müşahidə və ya inzibati mənbə olmasından asılı olmayaraq əldə oluna bilər. Statistika qurumları mənbəni seçərkən məlumatların keyfiyyətini, vaxtlı-vaxtında olmasını, xərcləri və respondentlərin üzərinə düşən yükü nəzərə almalıdırlar.

6-cı prinsip: Konfidensiallıq

Fiziki və ya hüquqi şəxslərə aid olmasından asılı olmayaraq statistika qurumları tərəfindən statistik məlumatların hazırlanması üçün toplanan fərdi məlumatlar ciddi surətdə konfidensial xarakter daşımalı və yalnız statistik məqsədlər üçün istifadə edilməlidir.

7-ci prinsip: Qanunvericilik

Statistika sistemlərinin fəaliyyətini tənzimləyən qanunlar, əsasnamələr və tədbirlər açıq-aşkar olmalıdır.

8-ci prinsip: Milli əlaqələndirmə

Statistika sisteminin işinin səmərəli və ardıcıl olmasının təmin edilməsi üçün ölkə daxilində statistika qurumları arasında əlaqələndirmə xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

9-cu prinsip: Beynəlxalq standartlardan istifadə

Hər bir ölkənin statistika qurumları tərəfindən beynəlxalq konsepsiyalardan, təsnifatlardan və metodlardan istifadə edilməsi bütün rəsmi səviyyələrdə statistika sistemlərinin işinin səmərəli və əlaqəli olmasının təmin edilməsinə imkan yaradır.

10-cu prinsip: Beynəlxalq əməkdaşlıq

Statistika sahəsində ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq bütün ölkələrdə rəsmi statistika sistemlərinin təkmilləşdirilməsinə töhfə verir.